

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

květen 2017

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

zdravíme vás i v měsíci květnu. Jaro letošního roku bylo ve znamení důležitých „klání“ v poslanecké sněmovně. Čistě sportovně vyčísleno je stav po projednávání novely zákona na ochranu přírody a stavebního zákona 1:1. K velkým oslavám je ještě hodně daleko a celkový pohled na situaci hodně závisí na tom, zda ji vnímáme jako vývoj na cestě z marasmu lepším směrem, nebo jako další významnou komplikaci snah lidí chránit naše přírodní dědictví. Nejspíše bude pravda zase někde uprostřed a tyto události jsou dost možná jenom logickým vyústěním našeho většinově převažujícího kořistnického způsobu uvažování nad přírodními hodnotami. Naši představitelé, politici a také média jsou pouhým odrazem tohoto stavu.

Z obsahu tohoto čísla:

Slabší žabí rok.....	2
Žabí večírky 2017.....	2
Velikonoce a Pohanské kameny.....	3
Národní parky ustály i prezidentské.	4
Dojde k výraznému omezení.....	5
Bohatství krajiny dané člověkem.....	5
Putování Vodňanskem - 10. díl.....	6
Ekologicky i ekonomicky šetrné.....	7
Pozdrav od Karloveckého rybníka....	8
Večer s dokumentem - 39. díl.....	8
Pozvánky - květen 2017.....	9
Konrad Lorenz: Osm smrtelných.....	11
Olympic: Prázdniny na Zemi.....	12
Nebřehovické „žaboviště“ za.....	13
Příspěvek do soutěže o předplatné..	14
Sport a výlety.....	14

V dnešním rychlém informačním světě vítězí zjednodušující agresivní hesla, která jsou za cenu velkého zkreslení schopná „vysvětlit“ složitou problematiku i (v této oblasti) nevzdělaným masám obyvatel. Opravdovým mistrovstvím jsou pak líbivá hesla zkreslující skutečnost mnohdy o celých 180 stupňů. Většinou jsou využívána jako argumentační dýmky, která má odvést pozornost od podstaty věci nebo zakrývat skutečnou pohnutku k jednání. Jsou šířena tam, kde mají největší šanci na úspěch - tedy mezi lidmi neochotnými proniknout hlouběji do problému. Situace někdy až mrazivě upomíná na „orwellovské principy“ fungující napříč společností. Jedním aktuálním příkladem za všechny jsou spolky a kampaně zejména zastupců některých šumavských obcí, jejichž názvy a hesla vytvářejí dojem boje za šumavskou přírodu. Co jiného by v nás také měla vyvolávat sousloví typu „Zachraňme Šumavu“ nebo „za zelenou Šumavu“? Jejich ideologii už jsme na stránkách časopisu rozebírali, více si můžete přečíst i např. [zde](#).

Foto -jj-

Přejeme vám příjemný květen s úplnými informacemi, váš Kompost. -jj-

Ohlédnutí

Slabší žabí rok

Již několikrát jsme v souvislosti s transferem obojživelníků psali o nevyzpytatelnosti této skupiny živočichů, resp. nepředvídatelnosti jejich početnosti a pohybu během jarních migrací. Ani letošní rok nebyl v tomto ohledu výjimkou. V minulém čísle jsme popisovali poměrně pozitivní výchozí situaci při zahájení záchranných přenosů. Pravdou však je, že na přelomu měsíců března a dubna byla již většina tahu za námi, což jsme v tu dobu ještě nevěděli. Do pomoci se podobně jako loni zapojilo několik desítek dobrovolníků, nově vznikly dvě skupiny – jedna z nich zajistila větší hlídku na stávajícím úseku u Řepice, druhá pak působila nedaleko Netolic. V tomto ohledu se tedy dá transfer označit za více než úspěšný. Avšak žáby tentokrát nevyrazily v takových počtech, jaké jsme očekávali.

Zatímco loni jsme zaznamenali přes 2000 přenesených zvířat, letos se konečný počet nevyšplhal ani k tisícovce, konkrétně bylo zachráněno 904 obojživelníků. I když na lokalitě Volyňská zůstal počet takřka srovnatelný (kolem 200 jedinců), na Nebřehovické došlo ke snížení zhruba o čtvrtinu (na 382 jedinců) a na lokalitě Řepická došlo k propadu z loňských zhruba 1500 na letošních 322 (což mimochodem není ani počet z nejsilnějšího loňského večera). Opět těžko soudit, co je příčinou tohoto stavu. Obojživelníci jsou dynamickou skupinou s velkým rozmnožovacím potenciálem, ale naopak i živočichové citlivě reagující na změny v krajině a ve vodním prostředí. Doufejme, že šlo o sezónní výkyv a ne dramatický následek pozvolného dlouhodobého negativního trendu.

Pozitivní zprávou je, že kromě ropuch obecných byly opět zaznamenány i jiné druhy: skokan hnědý (14), blatnice skvrnitá (6), čolek obecný (19). Právě poměrně častý výskyt čolků (většinou mladých jedinců) byl specifikem letošního roku. To potvrdily i výsledky z lokality Velkého Vepřského rybníka. Letošní transfer probíhal od 17. března do 4. dubna, přičemž v polovině tohoto údobí došlo z důvodu poklesů teplot a suchého počasí k třídní přestávce.

Závěrem se sluší poděkovat všem, kteří se v jakékoli fázi do transferu zapojili. Rovněž připojujeme druhý článek, který reflektuje přenos na zmiňované lokalitě u Netolic. Je příkladem toho, že i malá hrstka lidí dokáže hodně. A třeba i inspirací pro někoho z vás na příští "žabí" sezónu. -jj-

Foto archiv spolku Děti Řepice

Žabí večírky 2017

Koruny dubů na hrázi rozechvívá první teplý jarní vítr, na západě mizí poslední zbytky světla dne, v dáli štěká pes u samot a rybník se pomalu rozeznívá hlubokým vrněním... Ze tmy ten klid občas naruší plácání labutích křídel, kachní křik nebo nářek čejky chocholaté z protějšího břehu. Čas se zpomalil, je začátek jara a v tu chvíli bych přála každému, aby měl možnost zastavit se a poslouchat. Tak nějak vypadá chvílka klidu při jarním transferu žab u Velkého Vepřského rybníka, u Velkého a Malého Boru v katastru Strunkovic nad Blanicí. Říká se tu U křížku, který stojí na křížovatce silnic na Netolice, Bavorov, do Strunkovic a k Vodňanům. Kvůli tomuto místu, kde jsem loni zjara viděla na silnici spousty mastných fleků, jsme se

Blatnice skvrnitá, foto Tereza Müllerová

s rodinou rozhodli letošní první jarní večery trávit pomocí žábám a jiným obojživelníkům, táhnoucím za voláním matky Přírody.

Díky zkušenostem Honzy Juráše ze ZO ČSOP Strakonice jsme měli základní povědomí o tom, kdy tah zhruba nastane, jaký bude asi jeho průběh a jak se na něj nachystat. Po pár prohlídkách přes den jsme poprvé vyrazili při soumraku 18. března. Bylo ještě dost chladno, tak jsme krom několika přejetých nešťastníků z minulých dnů narazili jen na jednu ropuchu. Další dny se ale oteplilo a nám začal každodenní žabí kolotoč – kouknout na počasí a čas soumraku, určit, kdo z nás dvou dospělých večer může na žáby a kdo se zhostí uspávání dětí, nachystat nabitou čelovku, reflexní vestu a kyblík. Podařilo se nám na dva večery sehnat platnou posilu z Netolic, která nám v tom maratonu pomohla. První den, kdy lezlo více žab, jsme se po

pár minutách naučili rozeznávat v listí a trávě na okraji silnice typicky vzpřímený postoj žab, jejich hlasité šustění a zjistili jsme, která místa na hrázi rybníka a na velké silnici pro svůj tah vyhledávají. Když se jeden den objevili čolci, museli jsme se naučit přeastřovat svoje oči i na ty malinké tvory, kteří byli často jako nitky. Provoz na silnici naštěstí nebyl tak velký, zhoustnul zejména o víkendech, ale i tak ani jeden z nás nikdy nezapomene na charakteristický zvuk, kdy auto přejede žabu. Člověku se v tu chvíli zastaví srdce a zalije ho pocit viny, že kdyby šel trochu rychleji, stihl by ji možná ještě přenést...? A tak jsme každý večer tiše jásal nad každým přeneseným kouskem, procházeli úseky kolem rybníka sem a tam, tvářili jsme se nad věcí, když jsme v reflexní vestě, s čelovkou a kyblíkem stáli na kraji silnice v záři reflektorů projíždějících aut. A cestou domů jsme z auta bedlivě zkoumali cokoli na silnici, abychom nepřejeli ani tu nejmenší žabu a doma jsme tomu druhému více či méně nadšeně sdělovali počty přenesených kousků. „Na žáby“ jsme jezdili dohromady 18 dní, od 18. března do 4. dubna. Některé dny jsme nenašli nic, nebo jen pár jedinců, některé dny jich byly opravdu desítky. Zhruba v půlce tahu se objevili čolci a blatnice. Celkem jsme napočítali 889 jedinců žab a 53 čolků. Z žab to byly ve valné většině ropuchy, několik skokanů a asi 20 blatnic skvrnitých.

Tah žab u Velkého Vepřského rybníka je pro letošní rok za námi, teď už nám jen zbývá zajet se podívat na pulce. I když jsme někdy doma mluvili o marnosti, když jsme viděli další přejeté žáby a čolky, snad jsme i my letos pomohli svou troškou do mlýna. Dokázali jsme sami sobě a svým dětem, že má smysl přenést i jedinou žabu, že má smysl být v této době ohleduplným a pozorným řidičem. Na příští rok už budeme připraveni, chtěli bychom na vytipovaných místech postavit zábrany, aby ztráty byly ještě menší, a snad se nám podaří najít i další pomocníky, kteří by nám v této lokalitě pomohli. Za ten pohled do nočního vrtního rybníka plného žab a ten pocit u srdce to rozhodně stojí.

Na závěr bychom chtěli ještě jednou poděkovat lidem ze ZO ČSOP Strakonice za impuls a cenné rady! **Tereza Müllerová a Jiří Salajka s rodinou, Obora**

Velký Vepřský rybník, foto Tereza Müllerová

Velikonoce a Pohanské kameny u Strážného

Mnozí z našich příznivců znají pana Ing. Josefa Pecku jako nadšeného obdivovatele a znalce Šumavy, a pokud má člověk příležitost vyjít si s ním na výlet, měl by se jí chopit. Taková možnost se nám s manželkou naskytla například v neděli 16. 4. 2017, kdy pan Pecka vyhlásil pro své stálé blízké zajímavý výlet po okolí obce Strážný s cílem cesty Pohanské nebo také Slunovratné kameny.

Většina z nás zná Strážný jako hraniční přechod do sousedního Německa nebo jako místo s rozsáhlými tržnicemi. Asi jen málokdo z běžných účastníků zájezdu se při pohledu z okna dopravního prostředku podívá na podmáčené louky v údolích nebo popřemýšlí, co asi schovávají tamní lesy za přírodní tajemství a lidské osudy.

Šumavské zákoutí s průhledy do krajiny, foto -vh-

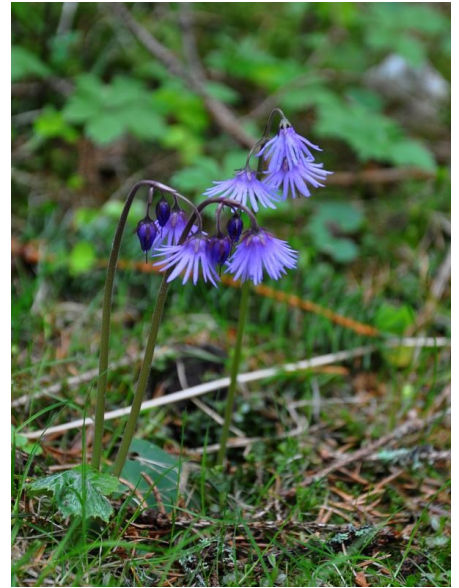
A to se nám tohoto dne splnilo. Vyšli jsme ze Strážného do údolí vodního toku s názvem Častá a po několika stech metrech jsme minuli přírodní památku Pod Obecním lesem. Zkušenější z nás věděli, že na této přírodní památce je právě příhodná doba k pozorování šafránu bělokvětého. A skutečně se nám podařilo nalézt několik desítek rostlin s bílými nebo jemně modrými květy. V trávě se občas vyskytly také drobné květy sasanek a zem byla poznamenána stopami jelení zvěře. Potěšení květy vzácného šafránu jsme se vydali do lesa směrem ke Skalnatému hřbetu, kde jsme minuli kamenné stavení zbourané v poválečných letech. U jeho paty jsem našel v mechu brouka vyklenutce kulovitého, společně s měkkýši vlahovkou narudlou a skelatkou drnovou.

O kus dál jsme šli po hraně I. zóny Národního parku Šumava, kde se odkrýval porost vzrostlých buků lesních lemovaných smrkem ztepilým. Viděli jsme, že do smrků některý ze šplhavců udělal díry. Zde jsem také kromě četného troudnatce kopytovitého, hojného na bucích lesních, našel jinou houbu, černou dřevnatku dlouhonohou. Na polenech smrků se občas vyskytl troudnatec pásovaný. Také jsem zde zahlédl pomalu mizejícího jelena, který v klidu odkráčel do zmiňované první zóny. Z půdy vystrkovaly první lístky konvalinky vonné. Skalnatý hřbet byl skutečně plný

kamení - úzká, balvany lemovaná lesní pěšina, navíc obstoupená velkými skalními útvary s vodorovnými puklinami a vrásami, doladila romantičnost a jedinečnost šumavské přírody.

Poté jsme se dostali na širokou lesní cestu a míjeli skalní útvar nazvaný Homole. Jen pár účastníků vystoupilo na jeho vrchol, který je pokryt mladou smrčinou mající se k světu. Pod odchlíplou kůrou jednoho poraženého smrkového velikána se skrýval velký slimák popelavý. GPS(ka) ukázala 966 m. n. m. Z pavouků jsem zaznamenal čilého lovčíka hajního. Tomu asi příliš nevadilo, že nebe se ještě více zatáhlo a začalo drobně sněžit. Ve chvíli, kdy zase přestalo, jsme dorazili na Pohanské kameny. Tam nám p. Pecka pověděl o historii míst, která jsme prošli. Popovídal i o samotných Slunovratných kamenech. Vše měl přehledně připravené a ochotně odpovídal na dotazy a hlavně bylo samozřejmostí, že skupina počkala na zvědavé opozdilce, kteří se občas zasekli nad nějakou přírodninou. Po sestupu ze zmiňovaných kamenů jsme obhlédli tzv. obětní kámen či spíše snad věštební rituální mísu s několika drobnými mincemi na jejím dně.

O kousek dál jsme vyšli z lesa ven na prostornou louku s drobnými terénními deprese-mi. V nich jsem kromě bruslařek objevil šňůry vajíček ropuchy obecné. Nedaleko stával Irglův statek, po kterém zbylo pár torz zdí a nedaleko rybníček. Kousek dál v louce byla složena z velkých kamenů pohřební mohyla prapůvodních obyvatel Šumavy. Další rybníček překvapil vajíčky skokana. A nedaleko v lese si rostla rozkvetlá dřípatka horská. Naše cesta pokračovala dále k hradu Kunžvart okolo kultovního kamene, kde snad stávala soška Panny Marie, a polomem, kde se opět objevily terénní rigoly zatopené vodou. V jednom z nich jsem našel vajíčka skokana hnědé. To už byl hrad Kunžvart nedaleko, usazený mezi mohutné žulové balvany s ostrým věžovým břitem připomínajícím náš strakonický Rumpál. Okolí hradu je porostlé smrkem ztepilým, javorem a bukem. Pod hradebními zdmi byla dobrá zemina, která sloužila k přežití svinule šestipásé, a v zákrytu za jedním ze žulových bloků rostl plicník. Čas pokročil a naše cesta se pomalu chýlila ke konci. V podhradí jsem slyšel datla černého (Ptáka roku 2017 vyhlášeného Českou společností ornitologickou), a to jsme již dorazili ke kapli Panny Marie Pomocné.

Dřípatka horská při cestě na Kunžvart, foto -vh-

Samotnou cestu jsme zakončili ve Strážném na místě původního hřbitova a kostela, který byl za minulého politického režimu zbořen. Na území hřbitova se kromě několika starých náhrobních kamenů a sochy nalézají několik statných stromů, javorů klenů, které dokreslují zmizelou starobylost místa. I přes určitou nepřízeň počasí se vycházka s p. Peckou vydařila. Opět jsme poznali kousek šumavské přírody, cestou necestou, a je to asi lépe si ji tímto způsobem podrobně projít a prožít. **-vh-**

Překopávky

Národní parky ustály i prezidentské veto

V [dubnovém Kompostu](#) jsme přinesli rešerši nejdůležitějších faktů sledujících bitvu o novou podobu zákona 114 měnící pravidla pro naše národní parky. Vzhledem k zarputilé snaze několika zainteresovaných o snížení ochranných podmínek zejména pro šumavský NP nabyla kauza obřích a v některých ohledech až trapných rozměrů. Česká veřejnost byla opět bombardována dezinformační kampaní o umírajících lesích, skomírající ekonomice šumavských obcí a vládě infiltrované ekoteroristickými strukturami. Posledním pokusem zvrátit schválení změn zákona, který má šanci stabilizovat rozbořené vody ochra-

Foto -ah-

ny našich NP, bylo veto prezidenta ČR Miloše Zemana. I když vše nasvědčovalo tomu, že i toto hlasování dobře dopadne, přesto datum 4. dubna vzbuzovalo oprávněnou nervozitu. Už mnohokrát v minulosti jsme se u podobných záležitostí dočkali nepříjemných zvrátů. Překvapení se však tentokrát naštěstí nekonalo. Hlasování o prezidentském vetu takřka kopírovalo hlasování o pozměňovacích návrzích senátu (více např. [zde](#)).

Šumava a ostatní národní parky tedy mají nová, nadějnější pravidla. Co to bude znamenat dále? Hlavním pozitivem je úplný zákaz rozprodeje státních pozemků na celém území NP. V přijatém předpisu je specifikována nová zonace, není však deklarováno, jak přesně a v jakém období k tomu má dojít – to je hodnoceno jako největší slabina nových podmínek. Podstatná bude právě příprava doku-

mentů o zonaci a zásady péče o jednotlivé parky (více se dočtete [zde](#)).

Úkolem nejbližších měsíců však bude zklidnit až příliš hysterické nálady. Z důvodu agresivní kampaně zástupců několika šumavských obcí došlo namísto smysluplné diskuze k zákopové válce dvou znesvářených táborů. To trochu kalí jinak dobrý pocit a obrovskou úlevu z vítězného hlasování. Doufejme, že podobný adrenalinový zážitek byl na dlouhou dobu poslední.

-jj-

Dojde k výraznému omezení občanských práv v povolování staveb

Jak nenápadná mohou být některá veledůležitá rozhodnutí vlády, jsme se mohli přesvědčit na začátku dubna. Ve stínu oslav přijetí nových pravidel pro národní parky (viz výše) proklouzl bez větší pozornosti jeden z pozměňovacích návrhů projednávané novely stavebního zákona. Pouhá čtyři slova naprosto mění smysl účasti veřejnosti na správních řízeních negativně ovlivňujících životní prostředí (viz [zde](#)). Dosavadní možnost zainteresované části veřejnosti vyjadřovat se v rámci těchto řízení bude výrazně okleštěna. U všech těch, které budou probíhat podle stavebního zákona nebo jiných zákonů (kromě zákona o ochraně přírody a krajiny), budou spolky mimo hru. A to je jejich větší část.

Motivací pro tento pozměňovací návrh bylo zvýšení šancí ČR u zahraničních investorů v silně konkurenčním evropském prostředí. Ve skutečnosti však tato změna navrácí demokracii u nás o několik desetiletí zpět. Nehledě na to, že je v přímém rozporu s koaliční smlouvou mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013-2017, ve které je uvedena tato deklarace: "Zachováme současnou legislativně zaručenou úroveň občanských práv týkajících se životního prostředí včetně zajištění účasti veřejnosti ve správních řízeních." (viz [zde](#))

Poslední nadějí teď zůstává senát, který může novelu odmítnout. V opačném případě se dá pouze spekulovat o tom, jaké to bude mít následky a jak dramatické změny nastanou. Pro příznivce betonu jistě dobrá zpráva, pro ty ostatní už méně. Svůj nesouhlas můžete projevit podepsáním elektronické petice nebo zkontaktováním jednotlivých senátorů prostřednictvím [tohoto webového rozhraní](#). -jj-

Bohatství krajiny dané člověkem

V roce 2015 jsme u nás v Katovicích vysadili, na popud paní starostky, první ovocné stromky na obecních pozemcích. Jednalo se o jabloně a hrušně starých odrůd. Lidem se tento počín zamlouval, a tak jsme se rozhodli v něm pokračovat a zapojit širokou veřejnost. Ve třech vlnách akce „Vсадme stromky pro potomky“ postupně občané Katovic vysázeli přes 50 stromků a zbytek byl dosažen v rámci pracovní náplně obecních zaměstnanců. K dnešnímu dni máme vysázeno 94 ovocných stromků.

Foto František Langmajer

Jen na ukázkou budu jmenovat některé z odrůd, které jsou v našich výsadbách zastoupeny: Z jabloní je to Malinové holovouské, Malinové letní, Malinové sloupenské, Woltmannův řehtáč, Řehtáč soudkovitý, Sudetská reneta, Daňkovo, Batul, Uhlhornův srpnový kalvil, Chodské, Studničné, Wagnerovo, Astrachán bílý, Grávštýnské, Gdaňský hranáč, Míšeňské české, Londýnské, Bernské růžové, Watervilské mramorované, Panenské české, Matčino, Strýmka, Krasokvět žlutý, Česká pochoutka, Oldenburgovo, Punčové, Kandil Čířanka, Baumanova reneta.

Z hrušní mohou jmenovat: Boskova lahvice, Solnohradka, Kongresovka, Solanka, Muškatelinka, Pstružka, Sixova, Muškatelka šedá, Muškatelka turecká, Anglická bergamotka, Williamsova, Děkanka šedá podzimní, Ananaska courtrayská, Ananaska du Perche, Giffardova, Williamsova čáslavská, Šídlenska.

Stromky jsou roubovány na semenáčích, a tak získávají daleko větší vitalitu a odolnost proti přírodním vlivům. Vzhledem k tomu, že většina jich je podél cest, je též semenáč vhodnou podnoží pro zapěstování vysokokmenů. Tím je zabezpečeno, aby koruny stromů nebránily v průjezdu zemědělské techniky.

Většinu stromků nám dodal Ing. Zdeněk Buzek z Tábora z vlastních školek. Taktéž

nám zajišťuje poradenskou činnost a odborný dohled.

Na závěr bych se chtěl ještě zmínit o jedné činnosti, kterou se zabývám ve svém volnu a která mě těší. Vysazuji nejen školkové stromky, ale i ořechy (lískové i vlašské), jádérka jabloní, hrušek, kdoulovců nebo pecky merunek a broskví. Víím, že někdo může namítnout, proč to dělám, když ty stromky nejsou stejně naroubované. Jenže můj dědeček mě naučil, vždy když jsem snědl ovoce, zahrabat pecku nebo jaderník do země. Vždycky říkal: „Dej mu šanci“. A tak já jim ji dávám. Ostatně i Jaroslav Svoboda, u kterého jsem byl na kurzu, říká, že jedno jádérko ze čtyřech má potenciál, aby z něj vyrostl strom s použitelným ovocem. Ve svém okolí několik takových semenáčů znám. **František Langmajer**

Putování Vodňanskem - 10. díl – Barokní krajinou i nekonečnými sady

V dnešním putování se vydáme do oblastí, které, ač významně přetvořené rukou člověka, tvoří harmonický prvek jižních Čech. Přesvědčíme se o tom, že barokní krajinářské úpravy zčásti ponechané svému vlastnímu vývoji mohou znamenat v současné době intenzivního využívání důležité zachytne body přírody. Navštívíme specifické ovocnářské pozemky i paměti-hodnosti krajinné památkové zóny Libějovicko-Lomecko.

Pro část cesty využijeme modrou turistickou značkou směřující z Vodňan jižním směrem až k poutnímu místu Lomec. Prvním zastavením bude kaple sv. Máří Magdalény v místě zvaném Na Lázni. Rovinaté partie blízkého okolí Vodňan nabízí pěkné výhledy, mladá víceřadá výsadba listnáčů a ovocnáčů podél turistické stezky pak návaznost na odkaz našich předků popi-sovaný dále. Těsně před kaplí míjíme rybník Šítov s litorálem ozdobeným v jarním aspektu kobercem devětsilu lékařského a s trochou štěstí spatříme nad loukami i motáka pochopa vyhlížejícího svou kořist. Ke kapli se dostaneme i po silnici zvedající se z Vodňan k obci Chelčice kolem rybníků Hliněného, Honzíkovského a Velké Rýdlovky. Od stavení za kaplí, které bylo dříve zájezdním hostincem, vstupujeme do unikátní čtyřřadé lipové aleje s uváděným stářím 240 let. Ta pokračuje téměř nepřerušena až pod Lomecký les. Střední široká mezera byla v minulosti využívána jako kočárová cesta, dvě po-stranní užší pak pro pěší.

Pomyslným středem a srdcem památkové zóny je komplex Libějovického parku mezi „novým“ a „starým“ zámkem Libějovice. O jeho pohnuté historii včetně nacistické epizody se můžete dočíst [zde](#). Rod Buquoyů a posléze Schwarzenbergů vytvořil přes 40 hektarů zámeckého parku zahrnujícího i bažantnici. Exkurzi můžeme začít u nového zámku dále od obce, kde snadno překonáme již nefunkční oplocení. V této části parku se přesvědčíme o tom, že co již není kultivováno rukou člověka, příroda si bere rychle zpět – tady spíše formou náletových dřevin a postupného chátrání budovy zámku. Na okraji obce Libějovice za starým zámkem se rozkládá nejceněnější partie parku, která byla v roce 1996 vyhlášena přírodní památkou. Jedná se o fragmenty tři století starých geometrických porostů. V současné době je území ponecháno samovolnému vývoji. Pralesovitě rozvolněné lipové doubravy přecházejí v jižní vlhké části v olšiny s charakterem lužního lesa. Zde je porost protkán sítí stružek a potůčků. Měl jsem to štěstí navštívit lokalitu v jarním období a kochat se lány sasaneček hajních doplňovaných dalšími jarními květy – plicníku lékařského, prvosenky jarní, orseje jarního, blatouchu bahenního, šťavele kyselého, česnáčku lékařského... V parku můžeme pozorovat všechna stadia lesního koloběhu včetně přirozené obnovy listnáčů, rozvíjejícího se keřového patra a ponechaného mrtvého dřeva „oživeného“ celou řadou druhů dřevokazných hub. Několik literárních pramenů (např. HIEKE 1984) uvádí seznamy exotických dřevin dohledatelných v parkovém komplexu. Nalezneme zde zajímavé jehličnany - tisovec dvouřadý, jedli kavkazskou, jedlovec kanadský, cypřišek nutkajský, z listnáčů pak nahokvětec kanadský, ořešák černý, jerlín japonský a řadu variet domácích druhů. Kromě těchto prvků starodávného arboreta je však park ve svém celku poutavou ukázkou takřka přirozeného lesa, který nás i přes svou malou rozlohu dokonale vtáhne do děje. Na scénu kromě srnčí zvěře vstupuje i celá řada ptačích druhů – park je ideálním stanovištěm pro hmyzožravého brhlíka lesního nebo strakapouda velkého. Z pěvců se ozývá drozd zpěvný a hojná sýkora koňadra. Plán péče o PR dokazuje hnízdění strakapouda prostředního, šoupálka krátkoprstého, žluvy hajní, žluvy zelené i šedé, lokalita je jedním z posledních stromových hnízdních kolonií kavky obecné v jižních Čechách. Vlhké počasí vylákalo do šťavnatého porostu velké množství plžů – plamatky lesní a hlemýžď zahradního. Území s velkým podílem věkovitých stromů a rozpadajícího se dřeva je ideálním místem pro rozvoj specifického xylofágního hmyzu.

PP Libějovický park, foto -jj-

Pro další cestu se vrátíme zpět do aleje a projdeme kilometr a půl dlouhou část nazývanou také Zeyerova stezka – jak název napovídá, rád ji využíval ke svým poutím i slavný vodňanský literát. Před stoupáním k

Lípa Naděje na Lomci, foto -jj-

jejich rozsáhlých částí. Naštěstí jsou protkány poměrně hustou sítí spojovacích cest, dostaneme se tak i do jejich středu. Milovníkům rozhledů určitě doporučuji k návštěvě vrch Pohořelec nad Dlouhou Vsí. Nezalesněná kóta 588 m n. m. nabízí úžasný téměř kruhový výhled do okolí. Obhlédnout můžeme nejen rozsáhlé roviny Vodňanské pánve ohraničené Píseckými horami a JE Temelín. Jako na dlani zde budeme mít město Vodňany a velkou část ovocných sadů. V opačném směru se nám naskytne podívaná na šumavské panorama s vrchy Boubín, Bobík a Libín.

Okolí Dlouhé Vsi je malebným kusem kopcovité země s umně vklíněnými samotami a kaskádami vodních nádržek v údolnicích drobných vodotečí. Je malou částí krajinářsky zachovalejších míst v zemědělsky a lesnický intenzivně využívaném území. Odtud můžeme pokračovat buď směrem k další malebné obci Libějovické Svobodné Hory, nebo se přes Chelčice vrátit zpět do Vodňan. Všechny popisované cesty jsou dobře sjízdny a vzhledem k větším vzdálenostem i ideální pro putování na kole. -jj-

Použitá literatura:

ALBRECHT, J.: Chráněná území ČR, sv. VIII., Českobudějovicko, Okres Strakonice, AOPK ČR, Praha, 2003.
HIEKE, K.: České zámecké parky a jejich dřeviny, SZN, Praha, 1984.

Výhled do jihočeské krajiny z vrchu Pohořelec, foto -jj-

Lomci procházíme nižší partií s menší soustavou rybníků. Lesní porosty zde získávají podobný lužní charakter jako v jižní části parku, určitým způsobem na ni navazují a jsou jejím pokračováním vklíněným do zemědělské krajiny. Lomec, jedno z nejznámějších českých poutních míst, nemá asi cenu vlastivědně podrobněji popisovat (více např. [zde](#)). Z přírodovědného hlediska nás v areálu zaujme mnoho dřevin vysokého věku, zejména lip, dubů a jírovců. Nejpůsobivější je patrně lípa Naděje s uváděným stářím kolem 270 let.

Pokud naše kroky stočíme z Lomce západním směrem a budeme pokračovat po nejužívanější příjezdové asfaltové cestě, míjíme nejen vrch se stejným názvem, ale i poblíž cesty v lese uschované slovanské mohyly ze 7.–10. století. Jedná se o největší a nejzachovalejší mohylové naleziště v jižních Čechách. Od křižovatky s autobusovou zastávkou se můžeme napojit na zelenou turistickou značku a putování Čichtickým lesem, popisovaným v jednom z [minulých dílů](#). My však budeme pokračovat po silnici do Truskovic a vstoupíme do ovocnářského kraje. Ten se rozkládá v trojúhelníku mezi touto obcí, Chelčicemi a Dlouhou Vsí. Další část pak najdeme i jižně od Lomce kolem vsi Krtely. Zvlněná krajina lehce upomínající na Francii je nejvýznamnějším producentem ovoce (jablek, hrušek, třešní, višní, švestek...) a plodů (rybíz, angrešt...) našeho regionu. Hlavním negativem pozemků velkých zemědělských podniků i malých soukromníků je krom vysoké míry chemizace i jejich malá prostupnost nejen pro zvěř, ale také pro lidi. Obava z lidských i zvířecích zlodějů vede k zaplocování

Ekologicky i ekonomicky šetrné hygienické pomůcky

Když se řekne slovo menstruace, každé ženě se okamžitě vybaví hygienická pomůcka. Přemýšleli jste někdy, jak se hygienické pomůcky vyrábějí? Co se při jejich výrobě používá? Jaký to má dopad na životní prostředí a na vaše zdraví? Kam nakonec všechny ty použité pomůcky putují a jak se likvidují? A kolik za ně za svůj život zaplatíte? Já jsem si tyto otázky položila a dospěla jsem k závěru, že existují jiné způsoby, šetrnější k přírodě a k mému zdraví. Pojdme se na odpovědi společně podívat.

Menstruační vložka od svého prvopočátku změnila do 21. století podobu z mechu, papýru a zvířecích kožešin do tenkých igelitových vložek. Jejich jádro je většinou vyrobeno z běleného, rozmělněného papíru, občas s přídavkem savé směsi gelů. Toto je pokryto vatovanou bavlnou a spodní vrstva je tvořena igelitovou fólií s lepicím proužkem (viz [zde](#)). Oproti tomu tampon, který je v posledních letech velice oblíbený u mladší populace dívek, se vyrábí smotáním směsi bavlny, hedvábí anebo viskózy, opatřený šňůrkou k vytažení.

Foto CC-BY-SA-3.0

využívající elektřinu z obnovitelných zdrojů nebo balení do pytlíku ze 100% bavlny). Použití je jednoduché, praktické, a pokud se o kalíšek správně staráte, vydrží až 15 let. Pokud by ale některé z vás toto řešení nevyhovovalo, může zvolit i bavlněné menstruační vložky, které se dají znovu použít, a tím zamezíte vzniku nového odpadu a plýtvání peněz. Náklady na zakoupení výše zmiňovaného výrobku jsou do 600 Kč. Pokud tedy propočteme náklady na 36 let jeho používání a budeme brát v úvahu nákup 3 ks s dobou životnosti do 15 let, dostáváme se na částku necelých 2000 Kč. Celkovou úsporu si pak už snadno dopočítáte. Širší nabídku sortimentu kalíšků i ostatních hygienických pomůcek a rovněž řadu praktických informací najdete na www.kalisek.cz.

Už jste se rozhodly, co bude pro vás, vaše zdraví, životní prostředí a peněženku nejlepší?

Andrea Sedláčková

Pozdrav od Karloveckého rybníka

Ve středu 5. dubna 2017 jsme se v rámci horažďovického kroužku pro žáky 2. stupně ZŠ „Mladý badatel“ byli s lektorkou Mgr. Katkou Trnkovou podívat na migrující žáby ke Karloveckému rybníku (asi 6 km od Horažďovic). Zástěny zde postavené nejsou tak dlouhé jako na Volyňské u Strakonic, a podél nich jsou proto zakopané plastové kýble. V kýblích jsme (cca v 15:45 hodin) našli dvě ropuchy obecné, dvě blatnice skvrnité a jednoho drobného čolka velkého (suchozemskou formu), kterého jsme určovali podle klíče. Všechny nálezy obojživelníků se evidují, stanoviště se monitoruje dvakrát denně. Po určení byli obojživelníci přeneseni přes silnici a vypuštěni do rybníka. Do kýblů napadali i střevláci, mandelinky, slídáci a další bezobratlí. Mimo zástěny jsme objevili ještě zeleně zbarveného skokana a rosničku zelenou. V rybníce jsme viděli vajíčka ropuch a jednu mrtvou ropuchu. Nad rybníkem přelétl pár motáků pochopů. Roste zde skřipinec jezerní. Seznámení s obojživelníky bylo názorné a měli jsme štěstí na více druhů. Nakonec připojuji fotku nočního motýla martináče habrového, který zapózoval na ovocném stromu u silnice. **Eva Legátová**

Martináč habrový, foto Eva Legátová

Večer s dokumentem – 39. díl – Oceán plastů

V čísle 5/2015 jsme prostřednictvím dokumentu Planeta plná plastů upozorňovali na tuto problematiku. Tento druh odpadu se za několik posledních desítek let stal doslova symbolickým artefaktem naší civilizace - pro svůj kontrast k přírodnímu prostředí, obtížnou rozložitelnost a zejména masivní rozšíření všude tam, kde je to potřeba. A také pro naši neochotu hlouběji se zamyslet, co s ním dál. I když jsme doposud mohli plastové odpady na souši vnímat spíše jako hrubě neestetickou záležitost bez konkrétních a vážnějších následků na životní prostředí, v kontextu světových oceánů začíná být problém více než tíživý.

Již po mnoho let se snaží světoví odborníci upozorňovat na to, že se zde plasty hromadí nejen obrovskou rychlostí, ale mají také mnoho na první pohled neviditelných

dopadů na mořské organismy, potažmo na nás. Jedním z výstupů byl i francouzský filmový dokument Oceán plastů z roku 2009. Snímek okrajově rozebírá viditelné následky této pohromy – plovoucí ostrovy odpadů a jejich hromadění na mořských pobřežích – více se však věnuje následkům skrytým. Samotný rozklad plastů je pochod velmi zdoluhavý a bude trvat dlouhá staletí. Větší hrozbou je však jeho mechanický rozpad na menší části za přispění slunečního svitu. Mikročástice poté vstupují přímo do trávicího traktu mořských ryb, ptáků a savců a znemožňují normální trávení. Plastové obaly a vlákna pak nezdědka způsobují jejich vážná zranění, udušení atd.

Problém plastů v oceánech se člověku v posledních letech vrací jako pověstný bumerang. Na vině jsou zejména látky do plastů přidávané, jako například bisfenol A, uvolňující se v agresivním mořském prostředí a trávicích traktech nechtěných konzumentů. Ty se následně hromadí v tkáních ryb a dalších živočichů, kteří jsou konzumováni lidmi. Látky spadající do skupin hormonálních disruptorů a karcinogenů pak negativně ovlivňují nejen mořské prostředí, ale i samotné původce tohoto znečištění – nás.

Zajímavý je kontrastní pohled zastávce průmyslové výroby plastů, který sice velmi slabě, ale chvílemi logicky argumentuje výhodami této suroviny a úsporou ostatních hůře použitelných materiálů. Osobně si však myslím, že problém není v plastech jako takových, ale v našem návyku používat je naprosto všude a i pro jednorázové aplikace jen proto, že je to v danou chvíli jednodušší a levnější. Místo toho, abychom využili jejich praktické nezníčitelnosti v náš prospěch, zamořili jsme jimi celý svět. Ve jménu našich novodobých božstev – volného trhu a pohodlnosti.

V dokumentu jsou shrnuty i tipy na řešení tohoto celosvětového problému. Základem jsou samozřejmě souvislosti naší osobní spotřeby, ale je představena i kampaň cílící na osvětu. Na internetu se začínají objevovat i zajímavé technologické nápady (např. na přepracovávání plastového odpadu zpět na palivo podobné ropě – viz [zde](#)). Uvidíme, zda některé z těchto řešení dokáže fungovat v praxi a zda společnost dospěje ke konsensu, že je tento otazník třeba začít řešit.

Dokument můžete zhlédnout [zde](#). -jj-

Pozvánky - květen 2017

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

Pátek 5. a 19. 5., 13 - 17 hod., Velké náměstí (pod radnicí)

Pokračují pravidelné trhy na Velkém náměstí. Těšit se můžete opět na bohatou nabídku farmářských a regionálních potravin, rukodělné výrobky a občerstvení. Jarní část trhů bude pokračovat do konce června každý sudý pátek. Více informací a seznamy prodejců před každým termínem můžete sledovat na farmarsketrhy.strakonice.eu. Kontakt: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244. Akci pořádá Ekoporadna při ŠK ve spolupráci s Městem Strakonice.

Kurzy zdravého veg(etari)ánského vaření - Vege grilovačka

Úterý 23. 5., od 18 hod. v hospůdce Habeš (Vodárenská 262, Strakonice)

Společný závěrečný kurz této sezóny. Přijďte rozšířit své kulinářské obzory o potraviny a pokrmy zdravé a bezmasé kuchyně i v oblasti grilování. Kurzy budou doplněny teoretickým povídáním o surovinách a postupech zajímavých nejen pro vegetariánskou kuchyni. Svou účast hlase předem na: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244. Stejná akce k závěru sezóny proběhne také v Blatné, Volyni a Katovicích. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve dospělé i děti:

Lesy a ochrana přírody v NP Šumava

Středa 3. 5.: přednáška Ing. Petra Kahudy (Správa NP Šumava) s promítáním. Od 17:00 v promítacím sále gymnázia.

Strakonické příběhy XXXIX.

Úterý 16. 5.: Karel Skalický: **Přináležitost na domě spáleném. Běžný život strakonických měšťanů v časech bolestné a vleklé třicetileté války.** Další vyprávění regionálního historika v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. Od 18:00 ve společenském sále ŠK (hrad).

Přírodovědný výlet na Radomilickou mokřinu

Sobota 20. 5.: Sraz v 6:50 před nádražím ČD. V 7:07 jede vlak do Číčenic. **Půjdeme k přírodní památce Radomilická mokřina** (výskyt vzácných druhů), celkem cca 10 km. Zpět lze jet z Dívčic (např. v 17:27) nebo ze Záblatička.

Hraní na kantely

Neděle 21. 5.: hraní na nástroje vytvořené při akcích ŠK. Koná se od 18:00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci se spolkem Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu zveme širokou veřejnost.

Trojhranná krabička z papíru - origami

Pondělí 22. 5.: **Tvořivý podvečer s Boženou Legátovou.** Mezi 17:00 a 19:00 (lze přijít kdykoliv v tuto dobu) na pobočce Za Parkem. Pomůcky a materiál budou připraveny, ale bylo by dobře přinést si i vlastní (barevné papíry, nůžky, nůž).

Zastavení v čase

Středa 31. 5.: Krátké setkání, ztišení, verše - **František Hrubín**, poetická próza - **Ladislav Zibura**. Od 16:30 na pobočce Za Parkem.

Páteční schůzky kroužku MOP

Pro předškolní a mladší školní děti (i v kočárku) s rodiči, ale případně i pro starší školáky. Přicházet mohou i dospělí bez dětí. Pomoc při vedení schůzky je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. **Sraz vždy v 16:00 před hradem u vývěsky ŠK. 5. 5.** si kromě pozorování přírody popovídáme o jarních zvycích, **12. 5.** si zahrajeme tradiční jarní hry, **19. 5.** navštívíme přírodní zahradu v Domanicích, **26. 5.** si ukážeme rybí trdliště a dozvíme se něco o životě ryb.

Výlet na Benešovsko

Úterý 13. 6.: **Autobusový zájezd** po místech spjatých s životem J. Lady (Hrusice), F. Hrubína (Lešany, Netvořice), V. Vančury, K. Nového, S. Čecha, E. A. Longena, M. Viewegha, K. V. Zapa, J. Topola (Benešov), J. V. Kamarýta (Klokoty u Tábora). Více na pobočce ŠK Za Parkem, Husova č. 380, hrdlickova@knih-st.cz, 380 422 720, přihlášky v čítárně ŠK (hrad).

Výstavky

Výstavka kvetoucích rostlin na určování (nejen podle knih, ale i s možností konzultace) na pobočce Za Parkem. **Pokračují i dlouhodobé akce** (Paměť strakonických stromů, Nejmilejší knihy aj.). Otevřeno Po a Čt 13–18, St 8–12 hod. Více na pobočce ŠK Za Parkem, Husova č. 380, hrdlickova@knih-st.cz, 380 422 720. **-ah-**

Pozvánky odjinud:

Vítání ptačího zpěvu - Tchořovice, Strakonice

8. 5. zve ČSOP a ČSO do Tchořovic, sraz v 8:15 na vlakové zastávce. Bližší informace [zde](#). **6. 5.** povedou RNDr. Jiří Pykal a Ladislav Lešák ornitologickou vycházku ve Strakonících, sraz v 8:00 u CEV DDM Podskalí. Další podobné akce: viz [zde](#).

Drobné smetí

U Mostu vznikla národní přírodní rezervace

Území vrchu Zlatník o rozloze přibližně 80 hektarů získalo status národní přírodní rezervace. Lokalita je hnízdištěm výra velkého a vyskytuje se zde řada chráněných druhů rostlin. Více se dočtete [zde](#).

Plastové tašky v obchodech od příštího roku jen za peníze

Senát v návaznosti na předpisy EU přijal novelu zákona o obalech, která bude zpoplatňovat všechny plastové tašky bez ohledu na jejich tloušťku. Zdarma zůstanou v obchodě pouze sáčky na pečivo apod. Více se dozvíte [zde](#).

Elektronická petice proti odstřelu stěhovavých ptáků

Petici proti zbytečnému odstřelu nejen stěhovavých ptáků na území Libanonu můžete elektronickou formou podepsat [zde](#). Odstřel ptáků v tomto území se dotýká i migračních tras vedoucích do střední Evropy.

Fotohlédnutí za akcemi Ekoporadny

Pokud jste v dubnu zmeškali některou z nedávných akcí Ekoporadny při ŠK, můžete se podívat zpětně prostřednictvím fotek na [úklid okolí Podsrpenských studánek](#), [akci zaměřenou na zapěstování ovocných stromů](#), [exkurzi do strakonické teplárny](#), [dubnové kurzy zdravého vaření](#) nebo [poslední farmářské trhy](#). -jj-

Literární okno

Konrad Lorenz: „Osm srmtelných hříchů civilizace“

Slavné jméno rakouského přírodovědce Konrada Zachariase Lorenze (1903 – 1989)... zajímavý název knížky... rok jejího prvního vydání 1973 (kdy autor obdržel Nobelovu cenu)... to vše budí zvědavost... Jaké asi hříchy byly tehdy jmenovány? A jak je to s ním dnes?

Tak tedy:

1. Přelidnění Země a z toho plynoucí agrese.
2. Pustošení životního prostředí a zároveň i oslabení úcty a respektu člověka ke kráse a velikosti veškerého stvoření.
3. Závod člověka se sebou samým, urychlený technologickým vývojem, jenž činí člověka slepým vůči všem skutečným hodnotám a bere mu i čas, který by jim jinak mohl věnovat.
4. Mizení všech silných citů vlivem změkčilosti, neschopnosti snášet jakoukoliv nelibost, vynakládat námahu a vychutnat radost ze zdolávání překážek.
5. Genetický úpadek.
6. Rozchod s tradicí, nepřátelství vůči starší generaci (jako by to byla cizí etnická skupina zakoušející nacionální nenávisť).
7. Rostoucí poddajnost lidstva vůči doktrínám – názorová uniformita, jaká nemá v dějinách obdoby (což vítají a podporují všichni, kdo chtějí manipulovat velkými masami lidí).
8. Vyzbrojení lidstva nukleárními zbraněmi.

Jak je vidět, Konrad Lorenz byl odborníkem nejen v oboru etologie (vědy o chování zvířat), ale i vizionářem, jehož postřehy o lidstvu jsou aktuální i pro nás. Ještě více to vynikne, když vyberu několik ukázek z textu (v překladu Petra Příhody):

"... Čím větší přelidnění, tím naléhavější nutností je pro jedince stranit se citové účasti..."

... Žádná z pomalých změn vyvolaných například evolucí druhů nebo pozvolnou změnou klimatu nemůže ohrozit rovnováhu ekosystému. Náhlé vlivy, i když navenek nepatrné, mohou však mít nečekaně velké, ba katastrofální následky..."

... Co se týče budoucnosti zemědělství z hlediska ekologie, panuje téměř neuvěřitelná bezstarostnost, a totéž platí pro oblast medicíny. Kritici, kteří varovali před neuváženým používáním jedů, byli nejhanebnějším způsobem zdiskreditováni a umlčeni..."

Podobnost rakovinného bujení a „sídelní kaše“, foto Dr. Cecil Fox (CC0), David Shankbone (CC-BY-SA-3.0-migrated)

... Podobnosti mezi obrazem městské periferie a nádorem jsou očividné. V obou případech obsahují dosud zdravé části mnoho velmi různých, ale jemně diferencovaných a vzájemně se doplňujících struktur,

kteří vděčí za svou moudrou vyrovnanost informacím nashromážděným během dlouhého vývoje; zato v prostorech zpustošených nádorem nebo moderní technologií dominuje v obraze jen několik málo extrémně jednoduchých konstrukcí...

... Chovat nosné slepice v bateriích platí oprávněně za krutost ke zvířatům a hanbu naší kultury...

... Musíme se zeptat sami sebe, co škodí po duševní stránce modernímu lidstvu víc, zda jeho zaslepená hrabivost, nebo jeho zničitelský spěch. Ať to, či ono, vládnoucí kruhy všech politických zaměření očividně podporují obojí a stimulují do chorobných rozměrů každou motivaci, která nutí lidi soutěžit...

... Může to znít paradoxně a snad i cynicky, ale zdá se mi, že vztahy k věcem, které lidé jako já jen s lítostí přerušují například při odhození starých kalhot nebo věrné staré dýmky, mají cosi společného s našimi sociálními vazbami k lidským přátelům... Nenasatná touha po čemkoliv novém je jev, který vřele vítají masoví výrobci... Schopnost zastarat, která je do zboží přímo vestavěna, je důležitým faktorem v módních trendech šatů a modelů aut...

... Úzkostný strach a spěchající úzkost zbavují člověka jeho nejpodstatnějších vlastností. Jednou z nich je reflexe (objev vlastního já)...

... Abychom pochopili, jaká nebezpečí přináší lidstvu dědičná ztráta některých instinktů, musíme si připomenout, že v podmínkách moderní civilizace nepůsobí ani jediný selekční faktor ve prospěch obyčejné dobroty a slušnosti, leda snad náš vrozený cit pro tyto hodnoty..."

Při pročítání knížky napsané před více než čtyřiceti lety se člověk těžko ubrání smutku nad tím, jak dlouho dokážeme setrávat v omylech, které byly už dávno rozkryty a bylo před nimi varováno. Prvním krokem je předávat tato varování dál. A druhým: jakmile to jen trochu jde, snažit se i v praxi se z těch všech začarovaných kruhů dostat. Překonat například nedůvěru v příslušníky předešlých generací (které je ve zmiňované knize věnována celá jedna kapitola) a zajímat se o to, co pro nás napsali všichni ti „zastaralí“ autoři moudrého a potřebného, použitelného i pro náš život. Představit si, proč asi si dali tolik práce s vědeckým výzkumem a s psaním knížek... a co bychom my sami chtěli zanechat těm, kdo přijdou po nás. Vždycky, za všech jakkoliv nepříznivých okolností, se dá udržet v našich individuálních životech mnoho z toho, co celku chybí, ale nám to chybět nemusí, pokud se toho nevzdáme a budeme se o to aspoň snažit (i za cenu, že se to občas nedaří) – úcta, ohleduplnost, obětavost, vstřícnost, věrnost, vcítění, ochota riskovat, chovat se lidsky i v nelidském systému... Je to málo, nebo je toho právě tolik, aby to stačilo k udržení toho kousku „zdravé tkáně“, která dosud plní funkce předurčené přírodou a nenechala si vnutit vlastnosti rozmáhajících se „extrémně jednoduchých konstrukcí“? **-ah-**

Olympic: „Prázdniny na Zemi“

Ke spojení hudby a tematiky přírody a její ochrany jsme se na stránkách našeho časopisu dostávali v minulosti pouze okrajově prostřednictvím zhudebněných textů některých písničkářů. Pro určité odnože moderních hudebních stylů je téma ochrany přírody (případně zvířat) velmi blízké – nejvíce snad pro punk, hardcore, folkmetal, v posledních letech i hip-hop. Naproti tomu v komerčním mainstreamovém proudu je interpretů, kteří by se zabývali těmito otázkami, doposud ještě velmi málo. A pokud se podíváme do minulosti, pravděpodobnost nalezení takové hudby se velmi blíží nule. Existuje však jedna výjimka. Tou je nahrávka známé rockové kapely Olympic z roku 1980. Konceptuální album „Prázdniny na Zemi“ je první deskou z volné trilogie (navazují alba „Ulice“ a „Laboratoř“). Vzhledem k roku vydání, zmiňované tematice a také hudebním a textařským kvalitám ji můžeme považovat za ojedinělý klenot české hudební historie. Je téměř neuvěřitelné, jak i přes jasný historický kontext zůstává nahrávka i po skoro 40 letech aktuální a naléhavá.

Členové kapely v čele s Petrem Jandou se na ní stylizují do role mimozemských návštěvníků planety Země podávajících o své návštěvě zprávu. Že nebude příliš pochvalná, je asi nasnadě. Motiv z úvodní skladby Přilet:

„...Tady ta planeta lidí
S nejmodřejší oblohou
Kdo její nádheru vidí
Tomu už nechce se vrátit se
Zpět na tu svou...“

se tak v závěrečné písni Návrat mění v:

„...Tady ta planeta lidí
planeta nezvyklých krás
Už nikdo je nevidí
ještě, že stihli jsme alespoň poslední část...“

Ostatní skladby se věnují fenoménům přírody i civilizace, jejichž pojmenování nesou v dovětku jejich názvů (Ptáci, Voda, Město, Země, Vzduch). Hudební stránka alba nepotřebuje žádný hlubší rozbor. Kvalita

jednotlivých písní narůstá v kontextu poslechu celé desky – tvoří provázaný příběh s gradací ve své druhé polovině. Autorem textů je Zdeněk Rytíř, projít je můžete [zde](#). Je v nich hodnocen vztah naší společnosti k životnímu prostředí, jedná se vlastně o apel na nejpálčivější ekologické problémy, které zůstávají i v současnosti prakticky stejné.

„...Vzdálenosti mezi námi
Někdo přece konec musí znát
Země svlékne betonový
Kabát civilizace jak had
Na poslední chomáč trávy
Položím svou dlaň
A za všechny vzdálenosti
Zaplatím tu daň i já...“

„...Někdy ticho ve tvých očích křičí
Všechno mi tu patří, sám jsem ničí
Jak jsem jenom mohl lépe žít
Proč následky jsou zkázou všech svých příčin
Nikdo z ničeho tě neviní, nic tvou cestu nestíní
Ani strom...“

„...Kraj, odkud odletěli ptáci usíná
Kraj, odkud odletěli ptáci vzpomíná
Po moři běží černá vlna za vlnou
Kraj, odkud odletěli ptáci pojednou
už není...“

Celé album si můžete poslechnout např. [zde](#). Pro lepší zážitek je možné v hudebním oddělení naší knihovny zapůjčit LP. Na internetu je dohledatelný i unikátní hraný filmový materiál k celému albu ([zde](#)). -jj-

Listovka

Nebřehovické "žaboviště" za poledne

Ve všech jarních číslech Kompostu se už od roku 2012 můžete pravidelně dozvídat, co se děje na našich „žabovištích“ – a to v době stmívání, kdy tam provádíme transfer obojživelníků. Jak to tam vypadá ve dne, o tom jsme zatím moc nepsali. Chuť by byla, ale nebylo kdy se tam vůbec aspoň na skok podívat, natož obejít tíše a skoro po špičkách celý rybník a opatrně nahlížet do vody. Mně se to povedlo až letos, protože nám přibýlo spolupracovníků, tím pádem jsme si mohli své dny přeargumentovat a dostat se na naše lokality i za denního světla. Jsme za to všem našim pomocníkům vděční a myslala jsem na ně i ve chvíli, kdy jsem na přelomu března a dubna za slunečného dne šlapala na kole důvěrně známou cestou přes sídliště Šumavská k pěšince vedoucí mezi bytovky u Vajaxu. Odtud už je to blízko k rybníčku při odbočce na Zadní Ptákovice. Můj muž Vilda o něm už jednou podrobně do Kompostu napsal, a sice do [č. 7/2014](#).

Strávili jsme tam opravdu mnoho večerních hodin a není divu, že nám osud tamního vodního i pobřežního osazenstva obzvlášť silně leží na srdci.

Ropucha obecná a pletence jejích vajíček, foto -ah-

obehnána. Na tomto místě si musíme vždycky dávat dobrý pozor při transferu, protože ropuchy přecházejí přílehlý úsek silnice v opačném směru, k nádržce, kdežto na jiných místech jdou k rybníku, a ten je na druhé straně vozovky.

Za dva týdny jsme se vypravily na stejné místo s kamarádkou znovu, ale to už nebyly žáby k vidění a nebylo je ani slyšet. Voda v rybníku byla kalná a tajemná, nedalo se poznat, co se pod hladinou děje. Nebýt zaschlých vajíček na kamenité hrázi (na místě, kde někdo vytáhl z vody větve a s ní i jeden z pletenců), nebylo by nic, co by nedávnou přítomnost ropuch připomínalo. Došly jsme se podívat i k nedaleké terénní sníženině na okraji pole, kde se ještě před pár dny ozývaly rosničky, a povídaly jsme si o tom, jak rychle a plynule letošní transfer proběhl a jak jsme byli na

Nebřehovické i jinde všichni překvapeni zvýšeným počtem blatnic a čolků.

Na pěkné místo s dobrými podmínkami pro život obojživelníků se s námi můžete vypravit v sobotu 20. 5., kdy pořádáme pro veřejnost výlet k přírodní památce Radomilická mokřina (pozvánka viz str. 10). Bude to cesta o něco náročnější než běžné turistické putování, ale budete mít šanci vidět kus opravdové přírody. **-ah-**

Příspěvek do soutěže o předplatné časopisu Naše příroda

Na tomto místě přinášíme příspěvky, které byly zaslány do soutěže o předplatné časopisu Naše příroda. Příspěvky, které nezískaly první cenu, ale přesto si zaslouží zveřejnění.

Mládě lysky

Lyska černá je naším nejběžnějším zástupcem řádu krátkokřídých, kam patří i slípky zelenonohé, jeřábi a chřástali. Dospělí samci i samice jsou stejně černočerní s typickou bílou lysinou nad krémovým zobákem a krásně rubínovými očima. Několikatýdenní mláďata jsou nenápadně šedá se světlou přední stranou krku, ale několikadenní mláďata v prachovém peří jsou překvapivě odlišná s černým chmýřím na těle a zářivě rezavou hlavou s rudou "pleší". Patří k nekrmivým ptákům a po vylíhnutí je rodiče vodí po hladině. Mladí po jejich vzoru vyzobávají převážně rostlinnou potravu s malým podílem vodního hmyzu a měkkýšů. V prvních dnech se na noc vracejí na hnízdo většinou obklopené vodou a tvořené větvičkami nebo častěji listy vodních rostlin. Tak jako většině vodních ptáků lyskám vyhovují hlavně rybníky se zachovalými pobřežními porosty a s méně intenzivním chovem ryb. **Petr Pavlík**

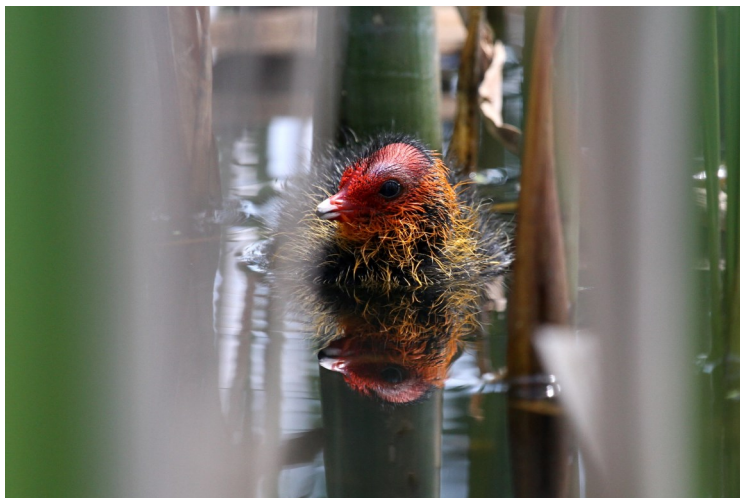

Foto Petr Pavlík

Petr Pavlík

Zdraví a strava

Sport a výlety

Frekventanti dubnového kurzu zdravého vaření měli možnost nahlédnout pod pokličku sportovní výživy a seznámit se s jejími základy. Pro mnohé z nás je toto odvětví spojené s téměř chemickými potravinovými preparáty. Na kurzu jsme se přesvědčili, v čem spočívají výhody rostlinné kuchyně v oblasti sestavování pokrmů vhodných před sportovním výkonem, během něj i k regeneraci po něm. Všichni ti, kteří se sportu nevěnují nebo mu holdují pouze rekreačně, mohou nabyté poznatky aplikovat v přípravě „energie sbalené na cesty“ pro náročnější výlety nebo jakoukoli déletrvající fyzickou aktivitu. Ať už pro sport nebo pro tyto ostatní činnosti je možné využít některých nesporných výhod rostlinné stravy - tedy lehce sestavovatelné pokrmy bohaté na energii a podstatné živiny (složené sacharidy, kvalitní tuky, bílkoviny, minerální látky) a vysoký regenerační potenciál (obsah vitaminů a antioxidantů). Některá jídla tohoto druhu vítězí v poměru „objem/výkon“, jelikož neobsahují živiny zatěžující naše tělo. Suroviny jako celozrnné obiloviny, ořechy, ovoce (čerstvé i sušené) díky svému nižšímu glykemickému indexu jsou ideální zejména pro vytrvalostní sporty nebo delší fyzickou aktivitu, neboť rozkládají energii a její možné využití do delšího časového úseku - nezpůsobují jednorázové rychlé dodání lehce vstřebatelných sacharidů, které může vést ke kolísání hladiny cukru v krvi, a tím i poklesu výkonnosti. Široká škála čerstvých rostlinných potravin (zelenina, ovoce, luštěniny) poskytují velké množství antioxidantů, které „neutralizují“ zplodiny vznikající při fyzické zátěži, urychlují regeneraci, a tím pomáhají zvyšovat aktuální formu. Ideální poměr živin pro různou dobu před či po zátěži a zároveň maximální stravitelnost a šetrnost k trávicímu traktu docílíme mixováním surovin do formy nápoje (smoothie), jenž nám dodá vše potřebné v požadovaný čas.

Celozrnné toasty

Ingredience: celozrnný toastový chléb, ochucené tofu (marinované apod., případně tavenýr), cibule, rajčata, salát, rukola apod., rostlinný olej, případně margarín, sůl, pepř, další libovolné koření

Postup přípravy: Cibuli, rajčata, případně další zeleninu pokrájíme na tenké plátky, tofu pokrájíme a společně se zeleninou obložíme toastový chléb. Druhý plátek chleba zevnitř zlehka pomažeme olejem nebo margarínem, dle chuti osolíme a okořeníme. Po upečení pomažeme avokádovou majonézou.

Avokádová majonéza

Ingredience: avokádo, rostlinné mléko (případně rostlinná

Foto -jj-

fólie vymačkáme placku a necháme ztuhnout v ledničce. Krájíme na požadované tvary a balíme do fólie.

Sportovní smoothie

Ingredience: dva banány, avokádo, datle (cca 10 ks), šťáva z jednoho citrónu, voda nebo rostlinné mléko

Postup přípravy: Datle předem namočíme do teplé vody alespoň na hodinu. Mixujeme s ostatními ingrediencemi. Výslednou konzistenci přizpůsobíme přidáním požadovaného množství tekutiny.

Regenerační salát s červenou řepou

Ingredience: červená řepa (velká bulva nebo dvě menší), libovolný listový salát, rukola, polníček apod. (doplňkově), zelený hrášek (cca 200 g), hořčičné semínko (2 lžice), kukuřičný sirup (2 lžice), krémové balzamik (lžička), sůl, pepř.

Postup přípravy: Červenou řepu uvaříme ve slupce a necháme vychladnout. Oloupeme a nastroháme nahrubo. Na pánvi na mírném ohni krátce opražíme hořčičné semínko, smícháme se sirupem, balzamikem a povaříme do zhoustnutí. Osolíme a opepříme. Rozmícháme s řepou a necháme vychladnout. Salát natrháme na malé kousky, smícháme s hráškem a s vychladlou směsí. -jj-

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po - Čt: 7:30 - 16:00, Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Vilém Hrdlička (-vh-),

Alena Hrdličková (-ah-), Tereza Müllerová, Jiří Salajka, František Langmajer, Andrea Sedláčková, Eva Legátová, Petr Pavlík

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2017

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE